

31.08.2007

Eesti õpilased ühiskonnaõpetuse foorumil USA-s

SULEV VALDMAA, Jaan Tõnissoni Instituudi kodanikuhariduse keskuse juhataja

HEIKI HALJASORG, Tallinna 32. Keskkooli ühiskonnaõpetuse ja filosoofia õpetaja

15.– 17. juulini kohtusid Washingtonis 14 – 17-aastast noort 31 riigist, nende hulgas Tallinna 32. Keskkooli 9. b klassi meeskond. Noored pea kõikidest maailma jagudest tulid USA pealinna, et tutvustada suurfoorumil „Em powering a New Generation for Democracy“ eelmisel õppeaastal koolides läbi viidud ühiskonnaõpetuse projekti „Kodanik“, mis Eestis kannab nime „Teeme midagi kasulikku“.

Projekti „Kodanik“ meetodika on väl ja töötanud Californias asuv kodanikuhariduse keskus, kes on seda USA föderaalvalitsuse rahatoel kogu maailmas tutvustanud. 2006 / 2007. õppeaastal tegeles projektiga umbes 2 miljonit õpilast 65 riigis. Eestis on 2002. aastast projekti materjale tõlkinud ja levitanud ning õpetajatele koolitusi korraldanud Jaan Tõnissoni Instituudi kodanikuhariduse keskus. „Kodanik“ arendab noortes ühiskonnaelus aktiivselt ja vastutustundlikult kaasa löömise oskust ning annab praktilisi teadmisi. Projekt on oma skeemilt lihtne : õpilased valivad välja neid huvitava ühiskondlikult tähtsa probleemi, koguvad selle kohta põhjalikult infot ning töötavad välja lahendusplaani.

Eesti-sisene tihe konkurss

Saanud teada, et selline üritus toimub, kutsus Jaan Tõnissoni Instituudi kodanikuhariduse keskus möödunud aasta lõpul õpetajaid üles oma õpilaste tegema ning USA-sse sõidu võimalusele kandideerima.

Üles kutsele vastas viis kooli. Tartu Mart Reiniku Gümnaasiumi õpilased uurisid, kuidas toimub Tartus linna planeerimine, Pärnu Raeküla Gümnaasium uuris keskkonnareostuse probleemi ning pakkus välja lahendusi, Rapla Ühisgümnaasiumis hakkab projekti tulemusena tööle kooliraadio, Saku

Gümnaasium tegeles koolivägivalla probleemiga. Tallinna 32. Keskkoolis tegeldi tervelt nelja probleemiga, nende hulgas alternatiivsete energia allikatega. Võitjateks osutusid Tallinna 32. Keskkooli 9. b klassi õpilased Liina Laanemets, Eliis Laul, Rauno Laul, Andres Martinson, Merle Purre ja Rael-Helen Ventsel. Muljet avaldas, et nad esitasid projekti kohe inglise keeles.

30 riiki ja 32 probleemi

Kaheksa õpilast ning Tallinna 32. Keskkooli õpetaja Heiki Haljasorg ja Jaan Tõnissoni Instituudi kodanikuhariduse keskuse juhataja Sulev Valdmaa astusid 14. juuli varahommikul Tallinnas lennukisse. Kohaliku aja järgi õhtu hakul olimegi Washingtonis. Sõiduraha Washingtoni tulekuks olid leidnud Argentiina, Bosnia ja Hertse goviina, Bulgaaria, Costa Rica, Dominikaani Vabariigi, Ecuadori, Ghana, Horvaatia, India, Indoneesia, Jordaania, Kolumbia, Kosovo (ÜRO administratsiooni all), Leedu, LõunaAafrika Vabariigi, Läänesektori ja Gaza, Mali, Montenegro, Panama, Peruu, Põhja-Iirimaa, Venemaa (kaks esindust), Senegali, Slovakkia, Tai, Tšehhi, Tšiili, Ukraina, Venetsueela ning USA Florida ja Washingtoni osariigi meeskonnad. Noored pakkusid lahendusi sellistele probleemidele nagu joogivee puudus, unarusse jäetud ajalooliste mälestusmärkide korrastamine, puudega õpilaste toimetulek tavaklassis, koolivägivald jt. Eesti meeskond oli uurinud taastumatutele energiavarudele alternatiivide pakkumise võimalusi. Nagu põgusast teemade loendist näha, sobib projekt rakendamiseks mis tahes õppeaines, mitte üksnes ühiskonnaõpetuses.

Üritus oli uhke. 15. juulil toimus delegatsioonide omavaheline tutvumis üritus ning 16. juulil esitleti hotelli seitsmes konverentsiruumis üheaegselt riikide projekte, mida hindasid žüriid. 17. juulil paigutati kõik projektide stendid USA Senati hoonesse. Kutsutud olid ka kõikide osalenud riikide saatkondade esindajad. Samal õhtul said kõik üritusel osalenud meeskonnad korraldajatelt autasud.

Eesti projekti esitlus

Meie sõidu tipphetk ehk Eesti projekti esitlus saabus 16. juulil. Esineti kindla formaadi järgi : esmalt tutvustasid kaheksa õpilast 12 minuti jooksul meie projekti – võimalused taastumatute energiaallikate asendamiseks alternatiivsete allikatega. Esimesel stendil kirjeldati taastumatute energiaallikate probleemi : teatavasti saadakse Ees-

tis ligi 90 % kütusest põlevkivist, aga kui see otsa saab ? Teisel plakatil pakuti välja alternatiivseid lahendusi, nagu tuuleenergia, bioenergia senisest suurem kasutamine. Kolmandal stendil kajastati seda, milliste meetoditega probleemi vähendada. Ühtset lahendust ei ole, tuleb kasutada tuuleenergiat, bioenergiat, päikeseenergiat. Ühe huvitava idee pakkusid õpilased veel välja – iga päev treenivad miljonid inimesed jõusaalides. Kui paigaldada trenaažööriide külge akud, mida pidevalt täidetak, saaks sellega katta näiteks osa jõusaalide valgustus- ja küttevajadusest. Viimasel stendil selgitasid õpilased oma grupi tegevuskava – mida peaksid inimesed tegema, et energiat kuluks vähem. Soovitati eelistada ja arendada ühistransporti ja lülitada valgustid välja, kui neid ei vajata.

Seejärel esitas žürii kaheksa minuti jooksul teema piires küsimusi, lõpus oli kümme minutit nn vabaks vestluseks. Viimane kujunes elavaks mõttevahetuseks meie meeskonna ja kohalviibinud väikese kuulajaskonna vahel. Üheskoos tõdeti energiaallikate ammendumise probleemi tõsidust ning seda, et inimkonna harjutamine säästlikuma eluviisiga on keerukas, aga ülivajalik. Kiideti Eesti portfooliot (stendi) ning meie õpilaste ingli-

se keele oskust. Imestati, et õpilastel õnnestus saada välisminister Urmas Paeti seisukoht alternatiivsete energiaallikate küsimuses.

Teiste riikide projektid

Meie meeskonna uuritud probleem oli globaalne. Võrdluseks teiste maade esitluste teemasid : narkootikumide kasutamine koolis (Kosovo), kuritegevus ja politsei järelevalve puudulikkus rahvuslikus loomaaias (Dominikaani vabariik), kuidas öelda „ei“ suitsetamisele (Leedu), teismeliste enesetapud (Lõuna-Aafrika Vabariik), mida teha, et ei lõpeks töö hõbeehteid tootvaid väike käsitöölised (Indoneesia), hääbuva ko haliku mapudungunyu keele kaitse (Tšiili), keskkonda saastavad tööstusettevõtted (Mali), kuidas muuta õpilase omavalitsust mõjukamaks (Tšehhi), HIV-positiivsed lapsed meie klassis (Horvaatia), silla ehitamine San Pedritosse (Costa Rica), kuidas ohjeldada hasartmänge (Venemaa), kuidas muuta koolitoitu tervislikumaks (Washingtoni osariik). Maailm on noorte silmade läbi silmitsi erakordselt tõsiste igapäevaprobleemidega. „Kodaniku“ üks idee ongi suuna ta noori probleeme enda umber märkama ja innustada neid asju parandama.

Mida projekt õpilastele andis ?

Lapsed õppisid üksteisega rohkem arvestama, paranes info otsimise ja töötlemise oskus, klassi üldine atmosfäär, kuna algselt kandideeris kogu klassi neli võistkonda. Lapsevanem mee nutas, et polnud varem märganud, et 9. b klassi õpilased nii tihti ja nii kaua üksteisega koos oleksid. Kuna üks õpilane oli karkudega, aitasid õpilased kordamööda tal Washingtonis kotti kanda ja töid toidu-joogi lauale. Nii et enne välismaareisi peab jalgrattaga ettevaatlikumalt sõitma !

Iga päev toimusid mitmetunnised bussiekskursioonid. Külastasime George Washingtoni kodu Mount Vernoni Virginia osariigis. Ringi sõideti viie suure bussiga. Washington üllatas ka oma oravate rohkuse ja elekt roonilise linnulauluga parkides.

USA-s valgustas üritust meedia ning sellele pöörasid tähelepanu riigi- ja ühiskonnategelased. Arvatavasti jagavad kõik osalenud ürituse lõputseremoonial kõlanud mõtet, et tegemist oli kordumatu kogemusega inimese elus.